

<https://doi.org/10.5281/zenodo.8013260>

PERMANENȚĂ ȘI SCHIMBARE ÎN DINAMICA OBICEIURILOR CALENDARISTICE LOCALE [PERMANENCE AND CHANGE IN THE DYNAMICS OF LOCAL CALENDAR CUSTOMS]

Ramona-Maria MIHĂILESCU

“Dunarea de Jos” University of Galati, Romania

Abstract

Today, customs continue to preserve their old functions and forms, but along with traditional customs, new customs appear as a response to the new living conditions. The customs have lost much of their ritual values, emphasizing the ceremonial, artistic ones. The changes felt in today's Romanian village are obvious, especially after the Second World War.

An indissoluble link is formed between tradition and innovation, the former not excluding the path to progress. In today's times, the creator comes out of isolation thanks to the mass media, the possibility to travel both in the country and abroad, to participate in various folk-art fairs, thus having the privilege of creating new artistic forms in response to current needs, these being no longer the same for all social categories. Folklore is a living phenomenon, therefore in constant transformation, all folklore categories being characterized by mobility.

Keywords: traditions, customs, Romanian rituals, innovation

Astăzi, obiceiurile continuă să-și păstreze funcțiile și formele vechi, dar alături de obiceiuri tradiționale apar și obiceiuri noi, ca răspuns la noile condiții de viață. Obiceiurile și-au pierdut mult din valențele rituale, accentuându-le pe cele ceremoniale, artistice. Unele s-au pierdut, altele sunt în strânsă relație cu inovația, dispariția obiceiurilor fiind de fapt un proces de resemantizare care poate genera apariția unor obiceiuri noi. Prefacerile resimțite în satul românesc de azi sunt evidente, mai ales după cel de-al doilea Război Mondial.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non-Commercial 4.0 International License

Între tradiție și inovație se formează o legătură indisolubilă, tradiția neexcluzând calea spre progres, fiind capabilă de transformare, înnoire, pliere la necesitățile vieții sociale specifice unei anumite etape istorice. În articolul „Conceptele tradiție-inovație în viziunea unor mari personalități ale vieții culturale românești”, Maria Bâtcă susține că „fiind creația șirului de generații ce urcă pe scara timpului, tradiția, de la care se pornește în făurirea unor obiecte se îmbogățește continuu cu noi elemente, cu noi semne, ce corespund etapei istorice date.” [1] Citându-l pe Nichifor Crainic, autoarea precizează că acesta concepe tradiția ca fiind o forță dinamică, activă și nu statică. Tradiția își are originea în popor și în „expresia lui multiplă pe care o reprezintă cultura populară ca produs etnic.” [2] Termenul *tradiție* provine din latinescul *trado-tradere* care are mai multe semnificații: a învăța și a transmite mai departe, dar și a trăda. Fiecare creator produce în spiritul valorilor moștenite și transmise, dar aduce talent și fantezie pentru a revitaliza tradiția.

În vremurile actuale, creatorul iese din izolare datorită mass-mediei, posibilității de a circula atât în țară, cât și în străinătate, de a participa la diverse târguri de artă populară, astfel având privilegiul de a făuri noi forme artistice ca răspuns la necesitățile actuale, acestea nemaifiind aceleași pentru toate categoriile sociale.

1. Considerații generale

Despre cercetările cu privire la viața poporului român și culegerile pe aceeași temă, Tudor Pamfile spunea: „organizarea acestei patriotice îndeletniciri, a acestui seceriș nu se poate întâlni întotdeauna, fie din pricina lipsei de secerători, fie mai ales din pricina recoltei pe care va ucide-o cu încetul seceta vremurilor de prefacere.” [3] Prin urmare, vremurile actuale „ucid” din obiceiuri prin variile transformări care se produc. Îngrijorarea și în același timp certitudinea că tradițiile, datinile, producțiile populare pier odată cu progresul manifestat în toate domeniile, sunt exprimate nu doar în prezent, ci de la începutul secolului trecut. De aici, preocuparea intensă de a colecționa cât mai multe documente în scopul creării de arhive folclorice.

Tradiția și inovația în folclorul român contemporan sunt considerate și de Mihai Pop care susține în privința tradiției că „nu preocuparea de a o păstra cu orice preț neschimbată, ci interesul pentru modul în care ea se înnoiește pare a orienta majoritatea studiilor.” [4] Schimbările care se produc în folclorul satelor sunt firești și ele presupun procesul de înnoire de care vorbește Mihai

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non-Commercial 4.0 International License

Pop. Și pierderile sunt considerate în același timp normale întrucât se datorează procesului dezvoltării istorice, iar creațiile folclorice nu mai corespund experienței de viață actuale a poporului român, stărilor lui sufletești. „Creațiile vechi ce se transformă trăiesc un timp cu cele noi ce se impun treptat. Datorită faptului că în folclor tendința păstrării și tendința înnoirii acționează concomitent, contradicțiile între ele sunt inerente.” [5] Păstrarea tradiției intră în contradicție cu procesul de inovare a acesteia, prin urmare pot apărea pierderi sau schimbări care răspund „mersului înainte al lumii”. Evident că pierderile în folclor nu sunt determinate doar de înnoirea acestuia. Cauzele pot fi găsite uneori și în lipsa de interes a sătenilor, sărăcia instalată în satele românești, mutarea tinerilor la oraș sau plecarea acestora peste hotare, împruinarea numărului de locuitori ai satelor etc. După cum, dezvoltarea economică și socială a satelor din anumite regiuni ale țării, circulația sătenilor în căutare de lucru în afara zonei rurale, contactul cu lumea urbană sunt cauze ale procesului de inovație folclorică.

Satul românesc tradițional a fost legat de o civilizație străveche, care s-a născut și a durat odată cu poporul nostru. Activitățile, valorile create, modul de viață determinat de condițiile geografice, istorice, structurale ale civilizației sătești au făcut din acest spațiu un izvor de datini și obiceiuri, orânduiești după care ne ghidăm încă. Spațiul rural românesc se află astăzi într-un moment de mare preface, și nu e vorba de o schimbare evolutivă, ci de una radicală. Reformele agrare și politico-administrative, transformarea economiei, a vechilor târguri în orașe, a căilor de comunicație au avut consecințe directe asupra vechii forme de viață a satului tradițional. Adevărata „criză a civilizației române sătești” e considerată a fi de către Ernest Bernea perioada dintre cele două războaie mondiale, când s-a produs o apropiere tot mai mare între sat și oraș. „Procesul în care satul românesc a intrat după al doilea război este cu atât mai adânc și complet, cu cât el angajează însăși conștiința și viața interioară a omului, ceea ce, firește, echivalează cu o schimbare a profilului său spiritual. Acest proces aduce însemnate schimbări în mentalitatea generală a satului, în gustul și moravurile, în orizontul de viață al omului acestor așezări (...) Improvizatia și uniformizarea sunt pericolele acestui moment de răscruce a istoriei și culturii noastre tradiționale, care pot afecta până în straturile superioare ale culturii naționale” [6].

Despre improvizatie, ca modalitate frecventă de inovare în creația populară orală, vorbește Nicolae Roșianu în studiul „Stereotipie și originalitate în

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non-Commercial 4.0 International License

folclor” (vol. *Eseuri despre folclor*), considerând că improvizația reprezintă un mod de manifestare a originalității, atunci când e considerat rolul acesteia în revitalizarea tradiției folclorice. Purtătorul își însușește astfel în mod activ, creator tradiția. Absența improvizației ar reduce tradiția la un simplu tipar, piesa transformându-se în una mecanică, ducând treptat la degradarea sau chiar dispariția ei din repertoriul folcloric. Evident că aici intră în discuție și talentul purtătorului de folclor, întrucât există și cântăreți mai puțini talentați, simpli interpreți, care doar reproduc, fără a-și însuși modelul, ci doar concretizarea acestuia pe care o memorează. Pe de altă parte, transmiterea orală nu oferă întotdeauna posibilitatea improvizării, mai ales în cazul cântecului epic, interpretul fiind nevoit să reproducă, să transmită ce a învățat. Reproducerea, interpretarea nu sunt întotdeauna rezultatul unei activități conștiente, prin urmare nu trebuie socotite mereu activități de creație; reproducerea mecanică, hazardul, accidentul, capriciile memoriei nu trebuie ignorate. De aici pericolul improvizației subliniat de Ernest Bernea.

Pentru omul arhaic, timpul renăștea odată cu fiecare An Nou, considerându-se că lumea era creată din nou. Astfel, sărbătoarea Anului Nou reactualiza un eveniment sacru, ce s-a petrecut într-un timp mitic: „A participa religios la o sărbătoare înseamnă a ieși din durata temporală obișnuită pentru a te reintegra în timpul mitic reactualizat, repetabil la nesfârșit. Omul religios trăiește astfel în două feluri de timp, dintre care, cel mai important, timpul sacru, se prezintă sub aspectul paradoxal al unui timp circular, reversibil și recuperabil, un fel de etern prezent mitic, în care te integrezi periodic prin intermediul riturilor” (Mircea Eliade). Pentru omul societății moderne, trecerea la alt an nu mai reprezintă o renaștere, ci o scurgere firească, parte din timpul continuu, ireversibil. Sărbătoarea se definește și astăzi, ca altădată, prin dans, cântec, ospăț, exces, dar fiecare element stă sub semnul schimbării, pierzându-se sensurile inițiale. Cântecele a devenit o simplă urare, dansul nu mai are valențe magice, reprezentând un simplu joc, abundența bucatelor se reduce la plăcerea de „a avea de toate” de sărbători. Jocul cu măști e pur carnavalesc, nemaivând nicio legătură cu sacrificiul divinității cerealiere sau cultul strămoșilor. Vestimentația capătă funcție strict estetică, iar jocul din ceremonialul sărbătorilor de iarnă devine o activitate liberă. Pentru omul modern, sacrul sărbătoreșcului este interferat în timpul profan al existenței doar ca păstrare a tradiției, destindere sau moment de repaos.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non-Commercial 4.0 International License

2. Obiceiuri manifestate anterior, obiceiuri păstrate încă și modificări actuale

Una dintre cele mai bogate seri de peste an în privința credințelor și datinilor este cea a Anului Nou sau a Sfântului Vasile. În trecut, oamenii de la sate obișnuiau să ungă tocul ușilor cu usturoi pentru alungarea răului, să aprindă candela pentru a pătrunde norocul în case; astăzi puține femei din zona rurală mai păstrează aceste datini. Doar cei în vârstă mai consideră astăzi calendarul cepei, conform căruia anul poate fi bun sau rău, roditor sau neroditor. Și obiceiul paharului cu apă, răspândit în trecut în satele Moldovei, a pierit astăzi: pentru a ști cum va fi anul ce vine, sătenii din Moldova umpleau cu apă atâtea pahare câte suflete locuiau în casă, așezându-le pe o masă vegheată de icoane până a doua zi, când se măsura apa din fiecare pahar; împutinarea acesteia fiind semn rău. Datina Plugușorului din seara Anului Nou s-a păstrat încă, excluzând însă obiceiul aratului. În privința jocurilor cu măști, a jocului caprei, Emilia Pavel în *Studii de etnologie românească* precizează: “în mascaradele țărănești contemporane, din satele moldovene, jocul străvechi al caprei s-a transformat de-a lungul timpurilor într-o reprezentație de divertisment. Nu numai acțiunile și personajele reprezentate în joc, dar chiar elementele de deghizare teatrală s-au schimbat, tendința generală fiind apropierea de modelul existent în realitate, redarea realistă a aspectului său în măștile și costumele create de fantezia populară.” [7] Măștile animale de Anul Nou și-au pierdut caracterul magic inițial, devenind elemente de recuzită ale spectacolului de teatru popular. Ca variante ale caprei, având aceeași semnificație, sunt măștile animale de cerb, bou, struț, cocostârc, cal și urs, cu origini în rituri agrare și pastorale străvechi (“Asemenea ceremonii sunt încă populare în Balcani, în România, mai ales în timpul celor 12 zile din Ajunul Crăciunului până la Bobotează. La origine, acestea erau ceremonii în legătură cu întoarcerea periodică a morților și comportau tot felul de măști animale – cal, capră, urs...”, Mircea Eliade).

Calendarele tipărite, mai ales cele bisericesti, se regăsesc astăzi în mai toate casele țărănești, deși nu sunt întotdeauna consultate. Încă s-a păstrat obiceiul conform căruia nu e bine să se dea bani luna, nici să se spele, nici să se îngroape morții; marțea încă mai e considerată ziua “cu trei ceasuri rele”.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non-Commercial 4.0 International License

Multe dintre semnele după care se ghidau oamenii de la țară în cunoașterea timpului s-au pierdut. Agitația animalelor mai e încă semn de ploaie, în mediul rural.

Zilele Babei sunt doar amintite astăzi, în perioada 1-9 martie, ținându-se cont mult mai puțin de vremea capricioasă sau “timpul schimbăcios”. Legenda e știută de unii bătrâni ai satului, care încă mai amintesc de cojoacele Babei Dochia și “lepădarea” lor.

Obiceiul **Mărțișorului** persistă încă, fără a se cunoaște în schimb semnificația acestuia. În trecut, în Moldova se obișnuia ca părinții să lege la 1 Martie copiilor câte o monedă de argint sau de aur la gât sau la mână – moneda era prevăzută cu două fire, unul alb și unul roșu, simbolizând mărțișorul. Specialiștii etnografi explică semnificația mărțișorului: acel șnur bicolor – alb și roșu, simbolizând iarna și vara – care inițial purta un bănuț, în credința populară era menit să aducă sănătate, liniște, frumusețe. Reprezenta funia zilelor, săptămânilor și lunilor; firele împletite semnificând trecerea timpului de la începutul Anului Agrar și până la următoarea trecere. Cea mai veche atestare a obiceiului la români datează de la începutul secolului al XIX-lea, aparținând boierului Iordache Golescu, cărturar și om politic al timpului respectiv. Pe măsură ce societatea a evoluat, povestea apariției mărțișorului a fost uitată, iar tradiția s-a transformat în obișnuința de a face cadouri la începutul primăverii, pentru a marca bucuria. De-a lungul timpului s-a lărgit paleta obiectelor-talisman legate de firul mărțișorului, dar coșarul, potcoava și trifoiul cu patru foi au rămas simboluri puternice și căutate, pentru că se crede că aduc noroc persoanelor care le poartă. Tot mai demult, oamenii au început să ofere și ghiocei, acest gest păstrându-se și amplificându-se în prezent. Destinul mărțișorului s-a schimbat, adaptându-se împrejurărilor vieții moderne, dezvoltându-se astfel o adevărată industrie de sortiment, mai ales în mediul citadin. Cu cel puțin două săptămâni înainte de evenimentul Mărțișorului, piețele sunt invadate de meșteri și comercianți, care etalează obiecte dintre cele mai diferite de șnurul tradițional.

Un obicei păstrat este de **Florii**, când ramurile de salcie sfințite la biserică se așază la porți și ușile de intrare în casă. De asemenea, s-a păstrat obiceiul înroșirii ouălor de Paști în Joia Mare întrucât fierțe și colorate în această zi, ouăle nu se alterează curând. *Aerul* este o practică bisericească îndeosebi, care încă se păstrează în zona rurală a Moldovei. Icoana ce zugrăvește

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non-Commercial 4.0 International License

înmormântarea lui Hristos și care, de obicei, se află în altar, în vinerea patimilor este scoasă și poziționată pe o masă în mijlocul bisericii. Până în momentul Învierii, creștinii trec pe sub *Aer*, efectele pozitive răsfângându-se mai ales asupra stării generale de sănătate.

Armindenul (1 mai) constituie poate cea mai complexă sărbătoare din calendarul popular al românilor, păstrată încă. Semnificațiile sale interferează cu cele ale altor sărbători populare, cum ar fi Sângeorzul, Gheorghe cel Verde, Rusaliile. În calendarul ortodox, pe 1 mai se înscrie ziua Sf. Ieremia (“Iremiui dini”, în limba slavonă); prin transformări fonetice ajungându-se la Arminden. Dicționarul explică acest cuvânt prin sărbătoare populară de primăvară, considerată început al acestui anotimp, dar și pom cu crengile verzi care se pune în ziua de 1 mai la poartă, ușă sau ferestrele casei. În Moldova și Muntenia, prin același cuvânt se înțelege în primul rând petrecere, ieșire la iarbă verde, unde se bea vin roșu sau rachiu cu pelin pentru înnoirea sângelui. Sistematizând mulțimea credințelor și grupând semnificațiile posibile, Ion Ghinoiu își concentrează cercetările asupra următoarei interpretări a sărbătorii: Armindenul ar fi amintirea cultului unui zeu al vegetației cu puteri apotropaice, ramurile verzi, pomul împodobit cu flori și spice de grâu având același scop de ocrotire, protejând intrările în curți și în case, ogoarele, pășunile, stânilile. Armindenul poate fi considerat o adevărată sărbătoare a întregii Europe, identificarea existenței umane cu cea a arborelui fiind un loc comun în folclorul majorității popoarelor.

Despre Plugușor. Orizontul îndeletnicirilor agrare, așa cum este transpus în faptele etnografice, a atras interesul cercetătorilor incitând la noi considerații privind geneza unor elemente fundamentale pentru spiritualitatea umană. Privită superficial, urarea agrară, în speță Plugușorul, pare o creație destul de recentă, mai ales că majoritatea textelor s-au ghidat după varianta transmisă de Vasile Alecsandri, școala contribuind în continuare la uniformizarea și ajustarea lor. Cu excepția satelor de tip tradițional din Moldova, unde datina își păstrează încă valențele sale inițiale, caracterul ceremonial, funcționalitățile sociale, Plugușorul trece astăzi drept o manifestare facilă constând în recitarea neglijentă a unui text care până la urmă poate să conțină orice. Excluzând textele difuzate prin mass-media și manualele școlare, se observă astăzi patru categorii de plugușoare, în special în Moldova: cele de copii (cu texte foarte scurte, tradiționale sau nu), plugușorul care folosește un text de baladă ca pretext pentru desfășurarea scenariului, cel cu text eterogen, de regulă satiric

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non-Commercial 4.0 International License

și „povestea pâinii” – forma originală, în care și scenariul și textul reproduc vechi rituri și incantații cu rol de a determina fertilitatea ogoarelor.

Esențiale sunt prezențele plugului la sărbătorile de Anul Nou ale românilor, chiar și sub formă miniaturală purtată de copii sau prin simbolul unei ramuri cu două crenguțe sugerând coarnele, întâlnită în toate teritoriile românești unde se mai practică datina. Caracteristic rămâne însă plugul adevărat, cu boi, care trage brazdele propriu-zise, realizate ca un act sacru de fertilizare. Țăranii mărturisesc cum în trecut împrumutau boii de la C.A.P. pentru a pune în practică datina. Mai demult, plugul înconjura de trei ori casa gospodarului, actualizând un vechi rit, încă viu în amintirea informatorilor. Un alt element specific pentru scenariul Plugușorului este grâul (triadă fundamentală: plug, boi, grâu, înlocuită în prezent prin imitația de plug, buhai, colac). „Colacul ritual la plugușor, destinat ca plată urătorilor, bănuim că trebuie să fi avut un regim despre care, astăzi, nu se mai știe mare lucru” (Vasile Adăscăliței). Plugușorul, îndeplinit la originea sa sub convingerea că poate dirija și corecta rosturile lumii, a cunoscut treptat efectele de erodare datorate demagizării și desacralizării, în general. Funcționalitatea sa în comunitatea contemporană a păstrat din fondul original doar urarea directă, textul „povestea pâinii” fiind tot mai rar uzitat de urători, care accentuează latura de amuzament a celebrării datinii, actualizând textele în funcție de oportunitățile comunității.

Despre colinda de Crăciun. În Moldova se colindă mai puțin ca în alte zone ale țării, obiceiul păstrându-se însă cu toate interdicțiile la care a fost supus și cunoscând o puternică revigorare în ultimii ani. Aceasta și din cauza activiștilor de partid care prin anii '50 au interzis colindatul în general. Nevoia de a colinda și de a fi colindat i-a determinat pe copiii care înlocuiau ceata tinerilor să asimileze ușor piesele religioase, cu text mai puțin extins și linie melodică simplificată, în comparație cu vechile colinde. O cauză a acestei situații a fost largă răspândire a cântecelor de stea, cu o recuzită impresionantă, incluzând adesea și mici scenete corespunzătoare pronunțatului gust al moldovenilor pentru teatral și fastuos.

3. Tradiția, încotro?

Promovarea continuă a valorilor autohtone se impune astăzi în special pentru păstrarea identității și demnității naționale. Tot ce ține de tradițiile populare reprezintă spiritul specific al locului; astfel, cunoașterea obiceiurilor locale de

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non-Commercial 4.0 International License

către tineri, mai ales, are o importanță deosebită. În casele de la țară încă se află opere de artă meșteșugărească, dăruite în special străinilor. Meșterii populari au apărut în urma cererii și a ofertei de pe piață; din păcate, azi piața satului aproape a dispărut, iar șansa păstrării tradiției vine dinspre oraș. Mediul urban are o identitate proprie care ține mereu de noutate, spre deosebire de tradiție care se bazează tocmai pe vechime și repetitivitate. Altfel spus, o tradiție trebuie să fie simultan veche și permanent repetată, într-o formă cât mai fidelă. Discontinuitatea duce la pierderea simbolisticilor acesteia și favorizează schimbarea, inserarea unor elemente care pot ajunge în cele din urmă să o deturneze. Despre viitorul meșteșugurilor țărănești din România vorbește Paul Henri Stahl în cartea “Meșterii țărani români”, subliniind importanța transmiterii acestora către noile generații. În cercetările întreprinse, interesându-se de atitudinea tinerilor față de ocupațiile tradiționale, Stahl descrie două situații: dezinteresul descendenților pentru o astfel de specializare și carieră, pe de o parte, și hotărârea unor tineri de a prelua și continua munca părintească, după absolvirea școlii, pe de cealaltă parte. Asemenea divergențe între generații sunt relevante, în opinia autorului, pentru nesiguranța economică a tradițiilor țărănești în fața pieței. Deturnarea sau dispariția tradițiilor este o consecință directă a fluxului tehnologic și informațional. Azi, despre tradiții își mai aduc aminte doar bătrânii satului, și dintre aceștia tot mai puțini. Tinerii în marea lor parte nu înțeleg și nu cunosc tradițiile satului în care trăiesc. Această criză este în principal o consecință a modificării realității satului românesc. În condițiile în care dezvoltarea regiunilor rurale este lentă și uneori în regresie, deturnarea tradițiilor este un proces inevitabil și aproape ireversibil.

Folclorul este un fenomen viu, prin urmare în continuă prefacere, toate categoriile folclorice caracterizându-se prin mobilitate. Unele creații legate de obiceiurile calendaristice sau de evenimentele semnificative din viața omului se desprind de ritualul care le-a dat naștere, trecând în categoria cântecului liric propriu-zis, având o existență de sine stătătoare. Mesajul poetic înlocuiește mesajul magic; de exemplu, urarea din cadrul colindatului reprezintă exclusiv dorință, năzuință. Dinamica evoluției folclorului este determinată de contradicția dintre tradiție și inovație, vechi și nou. Elementul nou are rolul de a actualiza tradiția, circulând paralel cu cel vechi sau înlăturându-l. Categoriile folclorice se comportă în mod diferit în relație cu elementul nou, unele fiind mai conservatoare, altele manifestând capacitate de adaptare la noile realități (cântecul liric, de exemplu). Permanența, stabilitatea

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non-Commercial 4.0 International License

unei categorii folclorice, precum schimbarea, instabilitatea depind de evoluția vieții sociale, a gradului de cultură, de mentalitate. Oralitatea a reprezentat timp îndelungat singura formă de menținere și transmitere a tradiției folclorice; treptat, colecțiile de folclor se constituie într-o nouă modalitate de conservare a operelor populare, alături de circulația orală, din ce în ce mai slabă.

Despre dificultatea plasării culturii tradiționale în contextul modernității își expune părerea Cristina Gavriluță în articolul „Tradiție și modernitate – două paradigme ale dezvoltării sociale”, susținând că noua generație e deprinsă cu propunerile civilizației moderne, „în care tehnica și tehnologia de vârf fac legea.” [8] Autoarea încearcă să ofere multiple răspunsuri cu privire la posibilitatea de a deveni sclavi ai progresului tehnic și civilizației. Un prim aspect ar fi pesimismul în fața provocărilor modernității. De la cultura primitivă s-a trecut la cea tradițională și modernă, iar mai apoi la civilizația postmodernă. Cultura tradițională nu se mai regăsește acum în forma sa originală, fiind transformată, îmbogățită prin producțiile tehnice ale omului modern. Autoarea vorbește de o „criză culturală postmodernă”, argumentând: „Cultura tradițională privilegiază gândirea simbolică, ritual, practicile magico-religioase. O astfel de abordare a lumii este văzută astăzi în contradicție cu criteriile științifice de cercetare și cunoaștere a lumii moderne.” [9]

Un alt aspect subliniat de autoare în articolul citat anterior este cel al coexistenței celor două culturi, tradițională și modernă. Modernitatea nu exclude tradiția, prin urmare cele două constituind una pentru cealaltă surse de permanentă îmbogățire.

Anumite gesturi, atitudini cotidiene anunță prezența valorilor tradiționale, chiar și atunci când elementul tradițional pare să fi dispărut definitiv: „Așa se explică dorința multora dintre noi de a avea o casă pe pământ, de a ieși în natură, de a sărbători o zi a îndrăgostiților etc.” [10] Acest aspect subliniază încă o dată faptul că modernitatea nu neagă tradiția, toate aceste exemple evidențiind redescoperirea vechilor valori tradiționale.

Referințe

[1] Maria Bâtcă, „Conceptele tradiție-inovație în viziunea unor mari personalități ale vieții culturale românești”, în *Anuarul Muzeului Etnografic al Moldovei*, vol. VI, Iași, 2006, p. 118

[2] Maria Bâtcă, art. cit., p. 120

ACROSS

www.across-journal.com

ISSN 2602-1463

Vol. 7 (2) 2023 Imagined and True Stories of the Multicultural Self

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non-Commercial 4.0 International License

[3] Tudor Pamfile, *Povestea lumii de demult*, Editura Paidea, București, 2002

[4] Mihai Pop, *Folclor românesc. Texte și interpretări* vol. I, Editura Grai și Suflet – Cultura Națională, București, 1998, p. 65

[5] Mihai Pop, op. cit., p. 67

[6] Ernest Bernea, *Civilizația română sătească*, Editura Vremea, București, 2006

[7] Emilia Pavel, *Studii de etnologie românească*, Editura Junimea, Iași, 1990

[8] Cristina Gavriluță, „Tradiție și modernitate – două paradigme ale dezvoltării sociale”, în *Anuarul Muzeului Etnografic al Moldovei*, vol. VII, Iași, 2007, p. 251

[9] Cristina Gavriluță, art. cit, p. 252

[10] Idem, p. 254